

ЧАРІВНИЙ СВІТ У КАЗКАХ В. КОРОЛЕВА-СТАРОГО «ХУХА-МОХОВИНКА» ТА ТУВЕ ЯНСОН «КАПЕЛЮХ ЧАРІВНИКА»

У статті проаналізовано елементи чарівних казок у текстах українського письменника В. Королева-Старого та фінської казкарки Туве Янсон, розглянуто спільне та відмінне в синтезі фольклорної традиції та письменницького стилю: осмислено окремі спільні складові поетики літературної та фольклорної казки, визначено доцільні методи, прийоми, форми роботи у процесі компаративного аналізу текстів.

Ключові слова: чарівна казка, фантастичні та міфологічні образи, казкова поетика, компаративний підхід, методи, прийоми, форми роботи.

В статье проанализированы элементы волшебных сказок в текстах украинского писателя В. Королева-Старого и финской сказочницы Туве Янссон, рассмотрено общее и отличное в синтезе фольклорной традиции и писательского стиля: осмыслено отдельные общие составляющие поэтики литературной и фольклорной сказки, определены целесообразные методы, приемы, формы работы в процессе компаративного анализа текстов.

Ключевые слова: волшебная сказка, фантастические и мифологические образы, сказочная поэтика, компаративный подход, методы, приемы, формы работы.

The article analyzes the elements of fairy tales in the texts of Ukrainian writer V. Korolev-Staryi Khukha-Mokhovynka and Tove Jansson The Wizard's hat considered common and different in the synthesis of folk tradition and style of the writers: comprehended some common components poetics of literary and folk tales, setting appropriate methods, techniques, forms work in the comparative analysis of the texts.

Key words: fairy tales, fantastic and mythological images, fairy poetics, comparative approach, methods, techniques, forms of work.

Казки В. Королева-Старого «Хуха-Моховинка і Туве Янсон «Капелюх Чарівника» належать до літературних чарівних казок із міфологічним забарвленням. Актуальність розгляду чарівної літературної казки з елементами фольклорної полягає у зміні світоглядних позицій сучасного учня-читача, який прагне сприймати художній світ як новий вияв віртуальної дійсності, створеної письменником, де можливі усілякі метаморфози, а з іншого боку, чітка позиція християнина заперечує язичницьку культуру як неправомірну щодо існування і не визнає її давню традицію. Тому перед літературознавчою та педагогічною наукою стоїть важке завдання: акцентувати увагу на ті основні структурні високохудожні елементи фантастичної літературної казки, як чарівні образи, незвичайні події, стилістичні кліше, які містять у собі повчально-виховний характер, потужний естетично-моральний потенціал для гармонійного розвитку особистості. Казки відомі з найдавніших часів у всіх народів світу, вони мають багато спільного, що пояснюється подібністю культурно-історичних умов життя. І народні, й літературні казки відзначаються національними особливостями, відображають спосіб

життя народу, його світосприйняття, природні умови, індивідуальні риси стилю митця.

У літературознавстві поняття казка літературна постулюється як авторський, художній, прозаїчний або віршовий твір, заснований або на фольклорних джерелах, або цілком оригінальний; твір переважно фантастичний, чародійний, що змальовує неймовірні пригоди вигаданих або традиційних казкових героїв [2]. Однією із основних особливостей казки літературної є її тісний зв'язок із народною, яка за своїм змістом і поетикою близько стоїть до сказання, легенди, билини, баладної пісні, використовує пісні, приказки, прислів'я, загадки, замовляння і має кілька основних типів: чарівна, побутова, про тварин [8, с. 178]. У деяких джерелах казка про тварин визначається генетично найдавнішою з-поміж інших, оскільки пов'язана з тотемічними уявленнями [11, с. 330]. До такої ж думки схилився у свій час й Іван Франко. Серед основних його аргументів на користь казки про тварин були вікова (від 8 до 12 років) та естетично-смакова відповідності (розбудження цікавості, уваги, думок, почуттів). Погоджуємося, що все це слугуватиме становленню міцних моральних основ дитини. Про те

І. Франко досить критично висловив зауваги до тих казок, які «розбуркують молоду фантазію дивоглядними образами... демонів і т. ін. Митець в інтересі здорового розвитку дитини радить якнайдовше витати фантазією в тім світі..., де погляд ясний» [16]. До найдавніших казок, що первісно мали магичне призначення, варто віднести й чарівно-фантастичні. Вивчення цього жанру має усталену традицію: О. Анатольєва, Л. Брауде, М. Грушевський, І. Франко, І. Нечуй-Левицький, Є. Мелетинський, М. Липовецький. Так, О. Анатольєва і Л. Брауде наполягають на тому, що чарівна казка є результатом безпосереднього використання автором системи народної казки, суголосна з ними й Л. Овчиннікова, що саме народна казка є першоосновою чарівної [13]. Ці казки засвідчують найдавніші форми народної творчості, адже жанр фольклорної казки генетично схожа до міфу. За припущенням Е. Мелетинського, казка могла відокремитися від міфів унаслідок розриву безпосереднього зв'язку цих міфів з ритуальним життям племені [12]. О. Галич, розвиваючи цю думку, до чинників, з яких постає жанр літературної казки з фольклорної відносить: а) вільну вигадку, що пориває з необхідністю наслідування твердо фіксованих реалій міфу; б) внутрішню настанову оповідача на розважальне, а не на світоглядне завдання казки [5, с. 283]. Оскільки літературна казка постає з фольклорної двома шляхами: 1) через вільну інтерпретацію її фабульних схем; 2) на основі оригінальної фабули, в яку широко вводяться чарівно-фантастичні елементи [5, с. 283], то саме поняття «неймовірне чудо» є чи не найголовнішою жанровою ознакою фантастичної казки [2]. Традиційно основними чинниками цієї казки є чарівник, фантастична, міфологічна істота; здобування чарівного предмета чи порятунок героєм когось, фактор родинного характеру основної колізії, міфологічне забарвлення ворожого персонажу демонічного світу. Останні методичні розробки засвідчують інтерес до літературної чарівної казки з міфологічним забарвленням: Є. Волощук, Л. Коваленко, В. Парашич, Г. Чух, Н. Каргальна, Л. Паламарчук, І. Ковальова, Л. Єременко. Шкільний курс з предмета української та світової літератури орієнтує учня на те, що літературна казка – авторський художній твір з вигаданим сюжетом, у якому наявні чарівні, фантастичні елементи і акцентує увагу на тому, що саме чарівна казка найфантастичніша з-поміж інших видів. Як доказ цього, Є. Волощук, Л. Коваленко, Н. Волошина, визначають головні ознаки фантастичної казки: переплітання дійсного й надприродного, незвичайні казкові герої, фантастичні події, чудодійні предмети [3, с. 34], магичні числа, використання загадок, прислів'їв, приказок, постійних епітетів [7, с. 42], надприродні перевтілення, неймовірні пригоди, дія найрізноманітніших чарівних сил, тварин поряд з людьми, захоплива гострота сюжету [4, с. 31-32].

Варто зауважити, що всі ці ознаки є спільними для казок різних народів. Це пояснюється однаковою їх часовою появою, а відповідно і традицією – схилитися перед магією, вірити в існування злих і добрих духів. Звідси, наголошує Волощук, мандрівні сюжети, які повторюються в казках різних народів, дещо змінюючись залежно від місцевих умов. Укорінення

мандрівного сюжету як у народній, так і в літературній творчості різних країн, є свідченням глибокого взаємозв'язку фольклорних традицій народів світу.

Методика літератури як наука акцентує увагу на значущості компаративного підходу в процесі вивчення того чи іншого твору: Т. Бенфей, О. Веселовський, М. Драгоманов, В. Перетц, А. Градовський, Л. Токмань, А. Лісовський, О. Богданова, Л. Мірошніченко, О. Ісаєва. Цілком слушною є думка Л. Градовського, що компаративне вивчення літератур підвищує ефективність навчання, допомагає встановити єдність світового літературного процесу, пізнати учнями національну самобутність вітчизняної літератури [6, с. 210]. А. Лісовський, акцентуючи увагу на поглибленні завдяки взаємозв'язкам двох літератур морально-етичного та емоційно-естетичного розвитку учнів, рекомендує спрямувати зусилля на розвиток уміння учня бачити позицію автора, його почуття й уподобання в деталях, ситуаціях, системі образів і в кожному образі зокрема за допомогою таких прийомів взаємозв'язку літератур, як порівняння сюжетів, образів, знаходження типологічних подібностей [9, с. 27-29]. Сучасна методична думка (К. Бондар, І. Гетьманенко, В. Форсюк, С. Ромашко) визначає компаративістику одним із перспективних напрямів методики викладання української та світової літератури, що дає можливість знаходити не тільки спільне, а й специфічне, особливе, відмінне, те, що не повторюється і опиняється поза межами зіставлення [10, с. 2]. Погоджуємося з думкою методистів, що компаративний аналіз дає можливість усвідомити культуру як єдину систему текстів, що має діалогічний характер, побачити схожість систем художнього мислення незалежно від національних або часово-просторових уявлень. Цінність має заувага практиків щодо вікових можливостей учнів. К. Бондар пропонує вчити елементам компаративістики з п'ятого класу для кваліфіковано застосовування у старших [10, с. 2]. В. Форсюк розробила ефективну методику уроків для школярів різного віку, враховуючи рівень репродуктивних, комунікативних можливостей учнів 5 і 7 класів, де прийомі, методи вивчення літературного твору спільні. Визнаємо, що переваги таких уроків полягають у перспективності виучуваного для молодших школярів, організованості, вмотивованості бути корисним [10, с. 3]. Отже, одним із головних завдань компаративного аналізу визначених нами казок вбачаємо у виявленні ідейно-естетично значущих аспектів зіставлених літературних явищ В. Королева-Старого «Хуха-Моховинка» і Туве Янсон «Капелюх Чарівника».

Мета статті: проаналізувати спільні та відмінні значущі художні явища в літературних казках фінської та українського письменників, розглянути складові поетики літературно-фантастичної казки, визначити ефективні методи, прийоми, форми роботи над текстами творів Туве Янсон та В. Королева-Старого за умов компаративного підходу.

У процесі вивчення казок «В. Королева-Старого «Хуха-Моховинка та Туве Янсон «Капелюх Чарівника» на початковому етапі вдаємося до біографічного методу, тобто вивчення цих казок варто розпочати із короткої біографічної довідки про митців.

Повідомлення вчителя. Туве Янсон (1914-2001) – письменниця і художниця. Народилася у Фінляндії. Мама (дизайнер-графік) належала до шведського роду і дбала, щоб її діти знали шведську. Тато був відомим скульптором. Тітонька ліпила з гіпсу чудернацькі фігурки. В дитинстві родина Янсон жила майже по півроку в будинку рибалки на невеликому острові у фінській затоці Балтійського моря. Як же чудово було гуляти в лісі, уявляючи, що із-за стовбурів дерев дивляться маленькі сяючі очі, а на гілках дерев сидять феї, розчісуючи своє довге волосся. «Без щасливих дитячих років, проведених біля моря», вона «ніколи не почала б писати» [14, с. 108]. Одного разу Туве Янсон сперечалася про щось зі своїм братом Ларсом і, передражняючи його, намалювала на стіні маленького бегемотика. Маленька Туве тоді й не знала, що зватимуть його Мумі-троль, і згодом він стане найвідомішим персонажем.

Задум казки про Мумі-тролів виник у 1939 році, коли Радянський Союз розв'язав нерівну війну проти Фінляндії. Шукаючи розради, письменниця взялася писати про добрих чудернацьких істот, які живуть у чарівній Долині. Так з'явилася книжка «Маленькі тролі і велика повінь», згодом: («Погоня за кометою», 1946; «Капелюх Чарівника», 1949). «Вигаданий світ моїх Мумі-тролів – це світ, за яким у глибині душі, либонь, сумує кожний з нас», – говорила письменниця [4, с. 229].

Повідомлення учнів. В. Королів-Старий (Василь Костевич Королів), український письменник, народився на Полтавщині (1879-1943), що дала світовій літературі

М. Гоголя, який увів у духовне життя багатьох народів поетичний образ України, овіяний казками і легендами (цикл повістей «Вечори на хуторі поблизу Диканьки» та ін.). У роки навчання Василь Королів-Старий захоплювався творчістю М. Гоголя. Склалося так, що в 1919 році В. Королів-Старий виїхав до тодішньої Чехо-Словаччини. У 20-ті роки у світ виходять такі твори, як «Чмелик» (Прага, 1920), збірка казок «Нечиста сила», п'єса-казка «Русалка-жаба» (Львів, 1923) та ін. У романі «Чмелик», підзаголовок «Навколо світу» (про долю юнака з Полтавщини) використано казковий мотив про маленького Чмелика, для якого рідний дім – нехай то буде щілинка в моху – дорожчий від золотих палат на чужині [15, с. 7]. Нестерпна туга за Батьківщиною, чверть віку поза її межами, велика любов до минулого викликають бажання по-новому трактувати «нечисту силу» – показати народові традиційно злі й лихі алегоричні образи добрими, вчинки яких здебільшого приносять людям користь. У збірці казок «Нечиста сила» автор вирішив переосмислити по-своєму образи фольклорно-казкових представників «неіснуючого, невидимого світу»... «як персонафіковані сили природи, позбавляючи їх елементів зла та ворожості». Про свої дитячі твори митець говорив: «Дозволяю собі боронити перед дітьми «нечисту силу», що, на мою думку, часто буває далеко менш небезпечною, ніж деякі інші «сили», яких, на жаль, не зовуть «нечистими» [15, с. 5-10].

Укладання учнями біографічної довідки (робота в групі).

Біографічна довідка	Туве Янсон	+ –	Королів-Старий
Національність	Фінка (1914–2001)	–	Українець(1879)
Жанр	Літ.-фантастична казка	+	Літ.-фантастична
Джерело натхнення	Дитячі спогади, братик	–	Туга за домівкою
Нове в образах тролів, хух	Зобразити добрими	+	Облагородити, позбавити зла

Пошукову роботу, дослідження спільних та відмінних елементів казок розпочинаємо із виявлення змісту творів, пригадавши ознаки чарівних казок.

Запитання для класу: Які ознаки має чарівна казка? Укласти план.

1. Вигадані істоти (герої).
2. Чарівні предмети, події.
3. Чудеса і перетворення.
4. Мовний орнамент (прислів'я, приказки, загадки, афоризми).

Бесіда з учнями (актуалізація знань):

1. – Чи зустрічали ви в літературних творах, кінофільмах, мультфільмах, різноманітних коміксах, пазах фантастичних істот і яких саме? Назвіть.

2. – Якими були їх вчинки: добрими чи злими. Коротко розкажіть.

3. – Чи схожі мумі-тролі з казки Туве Янсон та хуха-моховинка з казки В. Королева-Старого на фантастичних потворних істот зі скандинавського та українського фольклору? **Аналіз зовнішності портретів.**

Для підготовки відповіді на третє запитання застосовуємо роботу з підручником, текстом твору

тощо. Діти дізнаються, що троями в давніх скандинавських оповідках називаються карлики, велетні, чаклуни, відьми та інші фантастичні персонажі. Однак мумі-тролі та їхні друзі нічого спільного з ними не мають. У творах Янсон вони постають маленькими симпатичними істотами, схожими на м'які іграшки, людей і тварин. Зовні вони нагадують іграшкових бегемотиків. Схожу подобу мають і Хропусь та його сестричка Хропся, які, змінюють свій колір залежно від настрою [4, с. 229].

Хуха – міфічна істота, що інколи з'являється перед очима людей. **Чому?**

Як описує автор, «була вона така сама пухка, як мох. Мала довгу вовничку, що, мов шовком, вкривала все її тільце. Сама тільки мордочка була голенька й нагадувала садову жовто-фіалкову квіточку – братки. Та були ще в неї голенькі зі споду, рожеві лапки» [15, с. 7]. Хто з нас не згадував цю міфічну особу, коли зробивши якусь нележку чи важливу справу, полегшено зітхав: «Хух!».

Словникова робота.

Поряд із головними фантастичними персонажами діють й інші міфологічні істоти, значення яких варто

з'ясувати за текстами казок, довідковими джерелами, уклавши таблицю «Міфічні персонажі»

«Капелюх Чарівника»	«Хуха-Моховинка»
Мавки – душі дерев, дівчата з розкішним волоссям.	Хо-Суковик – старий, мудрий, поважний старійшина роду Хух
Світлячки – зеленкуваті цяточки в лісі, що мерехтять світелками.	Лісовик – живе в лісі, пасе вовків, зайців, оленів; любить незлі витівки.
Мара – істота з круглими незмигними очима, не надто велика й грізна, але страшенно бридка.	Мавки – лісові істоти, що господарювали в лісі, вигадуючи роботу хухам, садять дерева, кущі.

Пізнавальне завдання. Підкресліть однією лінією спільні міфічні істоти, а двома лініями відмінні в текстах збірки В. Королева-Старого «Нечиста сила» та повістях Туве Янсон «Маленькі тролі і велика повінь», «Комета прилітає». За бажанням дізнайтеся з текстів про них більше!

Довідкове бюро: домовички, морські чорти, вогняні духи, водяники, мавки, тролі-моховички, мара, відьми, упирі, Вій, Хапун, потерчата, літавиця, злидні, мавка-вербинка, дідько, перелесник, вовкулака, дядя, потороча, русалонька; Свято Купала.

Робота над змістом творів. Читання вголос казки «Хуха-Моховинка» із зупинками (коментування) у такій послідовності:

1. Від початку казки до слів «... люди дуже рідко помічають та розуміють чужі сльози...». 2. Від слів «Однак тому великому бору, в якому жила Моховинка...» до «... «а її сосна жалібно застогнала». 3. Від слів «Перелякана Моховинка притьмом плигнула до дверей...» до «... зможе вона, не боячись морозів, повернути до рідного краю». 4. Від слів «Одного дня в хліві трапилося нещастя...» до «Хуха ніде не

обзивалася...». 5. Від слів «Поранена Моховинка мовчки чекала під лавкою...» до кінця казки.

Оскільки для розуміння визначених програмою 1, 2, 5 розділів «Чарівного Капелюха» потрібне ознайомлення учнів із повістями «Маленькі тролі і велика повінь», «Комета прилітає», рекомендуємо вдатися до **буктрейлера** (відеоролика до 3 хв.) за змістом книги, використовуючи кадри із мультфільму «Мумі-тролі» (Японія, 1969 р.), що дозволить через яскравий образ, колір, звук заінтригувати сприймаючого, спонукати до повного прочитання повістей. Подаємо план, в якому акцентується увага на значущих художніх явищах (образах, подіях, деталях), які мають бути на кадрах: **«Маленькі тролі і велика повінь»:** 1 кадр. Гущавина дрімучого лісу. 2. Змій і Тюльпанна. 3. Плем'я гатіфнатів? 4. Диво-сад Старого Пана. Мурашиний Лев. 5. В гостях у хлопчика. 6. Тато і блакитний будиночок.

«Комета прилітає»: 1 кадр. Приємні відкриття – море і печера. 2. Подорож до обсерваторії, Гранатове урочище. 3. Гемуль. 4. В обсерваторії. 5. Хропусі. 6. У крамничці. Танці на галявині. 7. Провалля, повітряна куля. 8. Комета прилітає.

Ознайомлення із персонажами. Назвіть імена всіх героїв

1. Мумі-Мама, Тато, Мумі-троль, Хропся, Хропусь,,,
 2. Моховинка, Дід, Лісовик,,,,,

Виразне читання 5 розділу, коментування. Укладання анкети за рубриками, робота з текстом, виписування цитат:

Анкета	Хухи	Мумі-тролі
Зовнішність	«мізинчик», пухка, довга вовничка, жовто-фіалкова мордочка, мінливість,	маленькі очі, вушка, ніжки, хвостик, білі, м'якенький пух, гривка у Хропсі, мінливі, невидимі
Родина	лісові, печерники, очеретянки, бур'янки, степовички, байрачні, левадні	моховички, морські, хропусі, гатіфнати
Народження	«густому старому бору в лісі	гущавина пралісу, долина
Характер	«добра, слухняна, роботяща, весела, не любить завдавати комусь клопоту	чемні, небайдужі, турботливі, трудолюбиві, ширі, кумедні.
Уподобання	хліб і молоко, люблять гратися, не люблять гніватися, пам'ятати зло, не люблять вогкого	люблять тепло, молоко, мандри, веселитися, дружити, вигадувати
Подяки	врятувала Лиску, Діда	урятували котенят, тата, Хропусю,

1. Стикло перекажіть 1, 2 розд. «Капелюха Чарівника», опора на цитати.
2. Визначте за анотаціями (1-7) розділів ключове слово і укладіть план.
3. Доберіть і підпишіть ілюстрації за такими ознаками:

Чарівні предмети,

Їжачок (Лев)

Мумі-троль-потвора

Хмарки, Чарівник

Джунглі-дім

3 кізками

Гра з дітьми

дивовижні події,

перевтілення:

Творче завдання: розфарбуй в улюблений колір Хропсю. Що це забарвлення означатиме для настрою Хропсі? Устав у текст необхідне, відсутнє. **Кольори Хропсі.**

1. Від ? стала бузкового кольору.
2. – О! – тільки й зуміла промовити Хропся й густо пожовтіла від ?
3. – Якого кольору мають бути квіти для прикрашання обіднього столу? – спитав Мумі-троль. – Бузкового, – вирішила вона. Бузковий колір... ? мені найліпше.
4. Хропся від цих слів почала зеленіти, починаючи від носика (допишіть настрої).

5. Хропся затрималася надворі, ? своїм відображенням у срібній кулі.

6. Засперечавшись, брат з сестрою вмиль змінилися в кольорі. (У якому?).

7. – У неї дурнувятий вигляд! – ? бовкнула вона. – Чому ти посіріла? – запитав Мумі-троль. – Королева... має дурнувятий вираз.... – Справді. ... ? Хропся і знову порожівіла. **Довідка:** жаху, втіхи, пасуватиме, милувалася, сердито, втіха.

Проблемне запитання: У чому неоднозначність бузкового забарвлення Хропсі? **Інтелектуальна гра «Асоціація».** Поясни, до чого тут веселка і хмарки?

Вибіркове читання. «Як і всі Хухи, Моховинка мала мінливу вовничку, яка враз сама собою робилася того кольору, що й ті речі, біля яких бувають Хухи. Моховиночка найчастіш була зеленою, бо рідко відбігала від своєї зеленої хатки. Але, коли вона бігала по соснових старих глицях, то ставала такою рудувато-червоною, як вони. Біля потоку була блакитною..., на піску жовтою, як пісок, між кущами шипшини – рожевою, на вересі – фіалковою, на снігу ставала білою».

Гра «Настрій вчинку». Змоделуйте ситуацію і укладіть ланцюжок за літературною формулою «П+К=Н» **Подія – колір – настрій.**

Довідка: **зелений** – гармонійність, благополуччя природи, тиша; **рудувато-червоний** – відчуття тілесного тепла; **блакитний** – знімає гнів, спонукає до духовної бадьорості; **жовтий** – стимулює уяву, створює гарний настрій, позбавляє байдужості; **рожевий** – допомагає позбутися туги; **фіолетовий** – приводить думки до порядку; **білий** – спонукає до чистоти і незаплямованості. **Рідна хатка** – зелений – благополуччя. **Гралася з іншими хухами** – рудувато-червоний – теплий, ніжний, лагідний, дружній. **Плаче**

сосна – блакитний – вразливість біль, прагнення зарадити біди, зняти гнів, бути бадьорою. **Мрії про домівку** – жовтий – покій. **Порятунок Лиски** – жовтий – небайдужість. **Забавлянки з дітьми** – рожевий – веселість. **Поранення** – фіолетовий – розважливність. **Допомога дідові** – білий – почуття обов'язку.

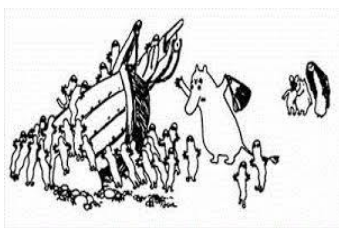
Рефлексія. Віртуальна гра «А що було б, якби...?» Робота в парі. Один учень наводить цитату, інший реагує смайликом, коментує свій вибір.

Гатіфнати – крихітні невидимі, білі, без облич звірятка-тролі.

Не відомо: вони привітні, сердиті, засмучені, здивовані, злі чи добрі? не розмовляють, не чують, ніким не цікавляться; органи чуття у них в животі; роблять щорічні зустрічі перед мандрівкою навколо світу?

Бридкі покручі! (Гемуль). – Вони ніколи не дійдуть до мети, бо їх вабить дорога. (Мумі-троль). Заперечте чи погодьтеся!!!

Розгорнута відповідь: – Чого не змогли б зробити доброго Мумі-тролі, Хухи, якби були такими, як гатіфнати?

Робота над художньою мовою казок «Вічний образ – Мудрість»

Завдання: знайдіть у текстах вдалі, на вашу думку, вирази, означте їх.

Поясніть, яка у них закладена мудрість. Прогнозоване виконання завдання:

На перший погляд, чарівні казки зображують неможливі події, але насправді в них збереглися в зашифрованому вигляді відомості про таємничі прадавні обряди та звичаї нашого народу, де поряд із фантастичними персонажами діють добрі міфічні істоти, про що свідчить казковий світ В. Королева-Старого та Туве Янсон.

Компаративний підхід при встановленні контактів між двома мистецькими явищами сприяє вихованню в учнів почуття національної ідентичності й водночас

формує почуття поваги до самобутньої культури інших народів.

Подальшого розгляду потребує питання характеристики персонажів, характеру їх взаємозв'язку зі світом інших представників природи, розкриття важливих морально-етичних, духовних, екологічних проблем, порушених авторами казок; яскраві літературні явища, зокрема поетична мова казок (загадки, прислів'я, афоризми, пісеньки тощо). Удосконалення потребує методика роботи над текстом фантастичної казки в процесі її вивчення в школі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анатольева Е. А. Тайны литературной сказки / Е. Анатольева. – М. : Прест, 1998. – 226 с.
2. Брауде Л. Ю. Скандинавская литературная сказка / Л. Брауде. – М. : Наука, 1979. – 208 с.
3. Волошина Н. В. Українська література : [підручник для 5 кл.] / Н. В. Волошина. – К. : Педагогічна думка, 2007. – 188 с.
4. Волошук Є. В. Світова література : [підруч. для 5-го кл. загальноосвіт. навч. закл.] / Є. В. Волошук. – К. : Генеза, 2013. – 256 с.
5. Галич О. Теорія літератури : [підручник / за наук. ред. Олександра Галича]. – К. : Либідь, 2001. – 488 с.
6. Градовський А. В. Теоретико-методичні засади порівняльного вивчення шкільного курсу літератури. Наукові основи методики літератури : [навчально-методичний посібник / за редакцією доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України Н. Й. Волошиної] / А. В. Градовський. – К. : Ленвіт, 2002. – 344 с.
7. Коваленко Л. Т. Українська література : [підр. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закладів] / Л. Т. Коваленко. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2013. – 228 с.
8. Лесин В. М. Словник літературознавчих термінів / В. М. Лесин, О. С. Пулинєць. – К. : Радянська школа, 1971. – 486 с.
9. Лісовський А. Взаємозв'язок у викладанні двох літератур і проблеми шкільної літературної освіти / Антон Лісовський // Українська мова і література в школі. – 2002. – № 3. – С. 27–29.
10. Літературний компонент держстандарту: компаративна лінія // Всесвітня література в сучасній школі. – 2012. – № 4. – С. 2–5.
11. Літературознавчий словник / [Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін.]. – К. : ВЦ «Академія», 1977. – 752 с.
12. Мелетинский Е. Ф. Поэтика мифа / Е. Ф. Мелетинский. – М. : Восточная литература, РАН, 2000 – 407 с.

13. Овчинникова Л. В. Русская литературная сказка XX века: История, классификация, поэтика : дис. ... д-ра филол. наук / Л. Овчинникова. – М., 2001. – 387 с.
14. Паламарчук Л. Туве Янсон. «Комета прилітає», «Капелюх чарівника», «Зима-чарівниця (за вибором) // Світова література. Уроки за новою програмою. 5 клас / [упоряд. Н. Жданова]. – К. : Редакції газет гуманітарного циклу, 2013. – 112 с.
15. Погребенник Ф. Не така вже й страшна нечиста сила // Королів – Старий В. К. нечиста сила : [Казки : Для мол. та сер. шк. віку / упоряд. та передм. Ф. П. Погребенника]. – 2-ге вид. – К. : Веселка, 1992. – 172 с.
16. Франко І. Коли ще звірі говорили. Передмова / І. Франко // Франко І. Збір. творів у 50 т. – Т. 20. – К. : Наукова думка, 1979. – С. 74–172.
17. Яременко Л. Туве Янссон. «Комета прилітає» Чарівність художнього світу // Лариса Яременко // Всесвітня література в сучасній школі. – 2014. – № 1. – С. 60–62.

© Васюта С. Д., 2014

Дата надходження статті до редколегії 30.06.2014 р.